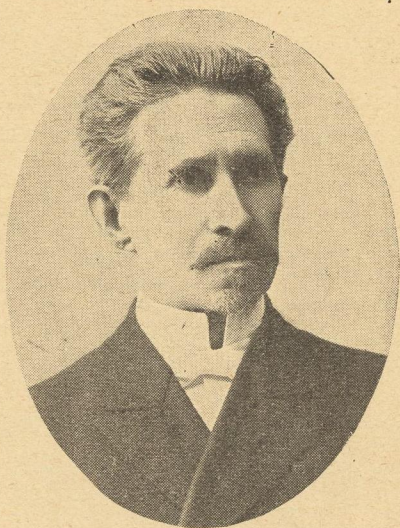

новъ, споредъ който храмътъ-памятникъ да бжде по-голямъ и да не му липсватъ елементи отъ български стилъ.

Успоредно съ това, грижата за построяването на храма-памятникъ „Св. Александъръ Невски“ била възложена отъ правителството на Министерството на общественитъ сгради, пжтищата и съобщенията, което за целта назначило специална строителна комисия¹⁾ отъ чиновници-техници, а именно: архитектитъ Петко Момчиловъ и Йорданъ Милановъ и инженеръ Стойменъ Сарафовъ. Въ комисията влизали и двама члена отъ Комитета за събиране на помощи: Стоянъ Петковъ и А. Войниковъ.

Следъ двегодишни проучвания, т. е. въ 1898 г., професоръ Померанцевъ представилъ своитъ планове и проекти, които били одобрени. Споредъ тѣзи проекти вътрешното разпредѣление на храма-памятникъ оставало почти същото, както въ проекта на Богомолова, само че било значително разширено. Разликата, обаче, въ външния видъ била твърде голяма. Докато въ стария проектъ преобладавали романски мотиви въ руски духъ, вториятъ билъ въ византийски стилъ, примѣсенъ съ романски мотиви.

Работата по строежа, обаче, не започнала веднага следъ това: между Померанцевъ и Комисията се явили недоразумения, поради искането на първия да ръководи освенъ технико-художествената страна на постройката, и материалното ѝ изпълнение. Най-после, следъ дълги преговори, било постигнато споразумение, като искането на Померанцева било уважено и на 31 мартъ 1904 год. билъ сключенъ договоръ¹⁾ между

А. Н. Померанцевъ

дъръ Невски, ще посочимъ на: Градскиятъ домъ, Съборната църква и Синопалната палата въ Петроградъ, Музея въ Киевъ, паметника на императора Александъръ III въ Москва, Руския манастиръ при село Шипка и др. Померанцевъ починалъ презъ 1918 г. въ Петроградъ.

¹⁾ По-късно, презъ времето на строежа, тази комисия била попълнена отъ архитектитъ: Ант. Торневъ и Янаки Шамарджиевъ. Секретаръ на комисията билъ Христо Ковачевски. Къмъ края пъкъ на строежа въ строителната комисия влизали: архитектъ Йорд. Милановъ, Я. Шамарджиевъ, Т. Петровъ, инженеръ Г. Лазаровъ, Ив. Бешковъ и членоветъ отъ Комитета: Стоянъ Петковъ и Ив. Д. Горановъ.

¹⁾ Одобренъ отъ Министерския съветъ съ прот. № 29, V-то постановление.

последния и Министъра на общитъ сгради Д. К. Поповъ. Споредъ договора, между другото, Померанцевъ билъ задълженъ да съблюдава следнитъ по-важни нѣща: 1) да преработи проекта на Богомолова и увеличи размѣра му, като направи покрити странични галерии; 2) да ръководи и контролира строителната и художествена работи; 3) постройката да не струва по-вече отъ 3½ милиона лв., безъ живописъта и 4) храмътъ-памятникъ да бжде направенъ въ продължение на не по-вече отъ 6 години.

Отъ друга страна, като възнаграждение на Померанцева трѣбвало да се заплати 10% отъ изразходената сума, срещу която

пъкъ той се задължавалъ да издържа на своя смѣтка необходимия технически персоналъ за направата на детайлни чертежи, за приготвяне на тържни книжа, смѣтки, ситуации, надзоръ и др. На 4 августъ 1904 г. Померанцевъ представилъ на Комисията окончателнитъ си проекти и планове, и земленитъ работи били започнати.

Изпълнението на плановетъ и изчисленията Померанцевъ възложилъ на руския архитектъ Ал. Н. Смирновъ.

Споредъ първоначалната оценка на Померанцевъ, храмътъ-памятникъ трѣбвало да струва 3,775,000 лв. златни, а именно: зидария, каменна облицовка и покривъ —

2,500,000 лв.; скели — 300,000 лв.; живопись — 875,000 лв. и камбани — 100,000 лв. Отдѣлнитъ видове работи пъкъ били изчислени така: землени изкопи — 14,000 куб. м.; бетонъ въ основитъ — 4,500 куб. м.; каменна и комбинирана зидария въ сутерена на циментовъ разтворъ — 1,600 куб. м.; външна каменна облицовка отъ врачански бѣлъ камъкъ — 3,650 куб. м.¹⁾

Направата на строителнитъ работи на храма-памятникъ до покрива била възложена чрезъ търгъ на акционерното д-во „Дружба“ отъ Варна, което отъ своя страна отстъпило работата на архитектитъ: Никола Юруковъ, Иванъ Наумовъ, Коста Георгиевъ и Лазо Т. Киселинчевъ. Последнитъ лица образували групата строители на тѣй наречерото Главно предприятие за издигане на храма-памятникъ „Александъръ Невски.“ При изкопа пъкъ на основитъ на храма-памятникъ е взелъ участие инженеръ Хр. Станишевъ.

¹⁾ Църквата Ал. Невски, отъ арх. П. Койчевъ, списание на Бѣлг. инж. архит. д-во, 1905 год. кн. 12, стр. 140.